

OFITSER KADRLARNI TAYYORLASH

Arziev G`ayratjon Ismailjonovich

Qurollanish va otish kafedrası boshlig`i o`rinbosari podpolkovnik

Qurolli Kuchlar doim mamlakatimiz erki va mustaqilligi, demokratik islohot va fuqarolik jamiyatini shakllantirish bo'yicha keng miqyosli rejalarni amalga oshirish, yurtimizda tinchlik va osoyishtalikni ta'minlashning ishonchli kafolati bo'lgan, bo'lmoqda va bo'lib qoladi. 55 O'zbekiston Armiyasi istalgan sharoitda, qanday shakl va ko'rinishda namoyon bo'lishidan qat'iy nazar, har qanday tajovuzga qarshi munosib javob qaytarishga qodir bo'lishi kerak. Shiddati turlicha kechayotgan bugungi harbiy mojarolar tajribasi, taktik bo'linmalar, xususan, batalon va vzvodning jangovar harakatlarda egallagan o'rni va ahamiyati sezilarli darajada oshib borayotganidan dalolat bermoqda. Ayniqsa, jangarilarning qurollangan tuzilmalarga qarshi qurolli kurash davomida ushbu taktik bo'linmalar muhim o'rin egallaydi.

Zamonaviy qurolli kurashlarda taktik bo'linmalar ahamiyatining kengayib borar ekan, ushbu bo'linma komandirlarining professional tayyorgarlik saviyasiga qo'yilayotgan talablar ham oshib boradi. Bugungi bo'linma komandiri zehnzakovatli, yuqori malakali ofitser bo'lishi, murakkab (keskin) vaziyatda nostandart qaror qabul qila olishi, bo'ysunuvchi bo'linmani jangda ham, kundalik faoliyat davomida ham mohirona boshqara bilishi shart. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga muvofiq mamlakatni mudofaa qilish davlatning eng muhim vazifalaridan biri bo'lib, O'zbekiston Respublikasi hududida istiqomat qiluvchi barcha fuqarolarning vazifasidir. O'zbekiston Respublikasini tashqaridan bo'ladigan qurolli tajovuzdan himoya qilish O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining Konstitutsiyaviy burchidir. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 24-oktyabrdagi «O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalarida zaxiradagi va rezervdagi ofitserlarni tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida»gi qaroriga muvofiq, oliy ta'lim muassasalarining harbiy kafedralari tugatildi. O'zbekiston Milliy universiteti harbiy kafedrası bazasida Harbiy tayyorgarlik o'quv markazi tashkil etildi. Ma'lumki, bo'lajak zobitning o'quv-tarbiyaviy madaniyatining rivojlanish xususiyatlari muammosi doimo tadqiqotchilarni o'ylantirib kelgan. Dastlab, tajriba va tarbiya almashinuvi birinchi navbatda o'z-o'zidan sodir bo'lgan,



ammo harbiy-pedagogik fikr allaqachon yilnomalarda, davlat aktlarida va hatto masalan, "Tong shovqinlari" kabi adabiy asarlarda shakllangan edi. Ta'lim mavzulari «Xizmat kodeksi» (1556 y.), «Qishloq va qo'riqlash xizmati uchun Boyarlar hukmi» (1571 y.), «Harbiy kitob» (1607 y.), «Harbiylar xartiyasi» kabi tarixiy ahamiyatga ega ishlarda ochib berilgan. "To'p va harbiy xizmatga oid boshqa masalalar" (1621 y.), "Piyoda askarlarining harbiy tuzilishi ta'limoti va ayyorligi" (1674 y.) va boshqalar shular jumlasidandir. Ushbu asarlarning tarixiy retrospektivasida tarbiyaning asosini shaxslar tashkil etgan. Askarlarni tarbiyalashga oid progressiv qarashlar Potemkin G.A., Rumyantsev P.A. asarlarida ham rivojlangan. Bugungi kunda ilmiy va harbiy doiralarda bo'lg'usi ofitserni ajralmas shaxs sifatida tarbiyalashning ahamiyati, o'zini mustaqil ravishda fuqarolik va kelajak kasbi sifatida nafaqat harbiy san'at sohasida, balki kadrlar bilan ishlash nuqtai nazaridan ham tushunish lozimdir. Shuni ta'kidlash kerakki, harbiy soha o'quv muhitining o'ziga xos xususiyatlari ilmiy ishlar va asarlarda deyarli o'rganilmagan. Bu sohaga oid asarlarning ko'pchiligi Rossiya va Yevropa davlatlariga tegishlidir. Ta'lim muhitining asosiy elementi ma'naviy va axloqiy tarbiya hisoblanadi. Bunda ofitserlar o'z-o'zini tarbiyalashlari lozim bo'ladi. O'quv ishlarining ba'zi bir qonuniyligi bilan ofitser-o'qituvchini o'qituvchi sifatida asos qilib oladigan bir qator prinsiplarni ilgari surishi kerak:

Ta'lim muhiti, birinchi navbatda jamoaviy muhit;

Kadrlar bilan munosabatlarning huquqiy normalar va qonunlarga asoslangan subyektiv tabiati;

Ta'lim tadbirlarining muvofiqligi va aniqligi;

Ta'lim tadbirlarining uzluksizligi va muvofiqlashtirilishi.[4]

Harbiy pedagogikaning qadimgi an'analari hozirgi kungacha alohida ahamiyat kasb etib kelmoqda, chunki axloq va shaxsiy tarkibning jangovar ruhini tarbiyalash aynan shu asosni yaratgan. O'tgan yillar tajribasi bizga ushbu an'analarni rivojlantirish va zamonaviy voqelikda qo'llash imkoniyatini beradi. Harbiy pedagogika ushbu an'anaviy qadriyatlarga rioya qilishda liberalizmning global shubhasi muammosiga duch kelmoqda, shuning uchun hozirgi vaziyatning murakkabligini hisobga olish kerak. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, Qurolli Kuchlar Oliy Bosh qo'mondoni Shavkat Miromonovich Mirziyoyev o'z nutqida "...mamlakatimiz mudofaa tizimining tashkiliy tuzilmasi, uning harbiy-jangovar holati, askar va ofitserlarning



ma'naviy va ruhiy tayyorgarlik darajasi bugungi tez o'zgarayotgan davr talablaridan ortda qolayotganini qayd etish lozim. [3]O'tgan qisqa davrda milliy armiyamizni isloh qilish bo'yicha aniq chora-tadbirlar qabul qilinib, Qurolli Kuchlarimiz qiyofasini tubdan o'zgartirish jarayoni boshlandi. Ayni paytda mudofaa sohasida oldimizda yangi va muhim vazifalar turganini barchamiz yaxshi tushunamiz. Davlatimizning mudofaa qobiliyatini yanada mustahkamlash, armiyamizning jangovar qudrati va salohiyatini oshirish ham eng muhim vazifalarimizdan biri hisoblanadi" - deb ta'kidlagandi. Harbiy xizmatchilar bilan olib boriladigan ta'lim-tarbiya ishlarini tashkil qilish, kelajak avlodni tarbiyalashdagi o'ta muhim, mashaqqatli va sharaflil vazifani har tomonlama munosib shaxslar qo'lga topshirish kunning dolzarb masalalaridan hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan olib qaraganda harbiy xizmatchilar va ularni tarbiyalaydigan ofitserlarni tanlab olishda zamon talablariga to'la javob bera oladigan, ilmiy asoslangan psixologik omillarsiz amalga oshirib bo'lmaydi. 2018-yil 10-yanvarda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, Qurolli kuchlar Oliy Bosh qo'mondoni Shavkat Miromonovich Mirziyoev - "Qurolli Kuchlarimiz -mamlakatimiz barqarorligi va taraqqiyotining mustahkam kafolatidir" nomli ma'ruzasida -"men yil davomida Qurolli kuchlarning jangovar tayyorgarligi va qobiliyatini tahlil qilib bordim. Harbiy o'quv mashqlarini Kattaqo'rg'on poligonida kuzatdim, Janubi - G'arbiy, Sharqiy va Toshkent harbiy okruglarida Mudofaa vazirligi va chegara qo'shinlari bo'linmalarini, bugun esa Chirchiq shahridagi harbiy qismni borib ko'rdim. Harbiy xizmatchilar bilan suhbatlashdim, mansabdor shaxslarning hisobotlarini eshitdim.[2]

Natijada ko'p yillar davomida yig'ilib qolgan jiddiy, tizimli muammolar aniqlandi. Bular - kadrlar masalasi, qo'shinlarni zamonaviy qurol-yarog'lar bilan ta'minlash, harbiy xizmatchilarni ijtimoiy himoya qilish, yoshlar va harbiy xizmatchilarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashga taalluqli muammolardir" -deb ta'kidlaydi. Mamlakatimiz mudofaasini, aholining tinch-osuda hayot kechirishi uchun barcha imkoniyatlarni ta'minlash va shu asnoda eng muhimi, suverenitetimiz, hududimiz mustahkamligini ta'minlash dolzarb harbiy strategik masalalardan hisoblanadi. Jamiyatdagi integratsiyalashuv jarayonining faollashuvi harbiy salohiyat nuqtai nazaridan tahlil qilinsa, uning asosida aniq bir siyosatning g'oyalari ifodalanganini anglash qiyin emas. Bu holat o'z navbatida Vatan himoyachisi deb nomlangan:



- harbiylikni kasb sifatida tanlaganlarni yetuk mutaxassis sifatida tayyorlashni taqozo etadi. "Ta'lim va jamiyat", "Ta'lim va davlat", "Davlat va shaxs", "Ta'lim va harbiy xizmatchi", "Ta'lim va Qurolli Kuchlar" kabi kategoriyalarning bir-biriga o'zaro ta'siri va uyg'unlashuvi, mamlakat fuqarolarining yangi avlodini shakllantirishda ularning mavjud bo'lishi "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"da aniq belgilangan. Harbiy ta'lim tizimi jamiyatdan tashqarida mavjud emas va mavjud bo'lishi mumkin emas, u umumiy ta'limning ajralmas bo'lagi bo'lib, o'ziga xos "jamiyat ko'zgusi", uning davomi va ajralmas qismi hisoblanadi.[1]

Xulosa:

Shunday ekan, harbiy xizmatchilarning kasbiy malakasini oshirishga, harbiy bilim yurtlardagi o'quv-tarbiya ishlarini tubdan yaxshilashga, ularni zamon talabidan kelib chiqib ilg'or texnika va jihozlar, zamonaviy o'quv - uslubiy metodologik qo'llanmalar va ta'lim texnologiyalari bilan ta'minlashga alohida e'tibor qaratib, kursantlarning g'oyaviy, harbiy psixologik va intellektual tayyorgarlik darajasiga alohida ahamiyat qaratish zarurdir. Armiya jamiyatning ajralmas qismi hisoblanib, uni davr talabi hamda jahon va mintaqadagi mavjud harbiy-strategik vaziyatlar xarakteridan kelib chiqqan holda mamlakatda bo'layotgan o'zgarishlarga qat'iy muvofiqlashtirish davlat siyosatining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Shu sababli bugungi kun harbiy xizmatchisidan talab etiladigan o'zini har qanday sharoit va holatda psixologik jihatdan boshqara olish, zamonaviy to'qnashuvlarga dosh berish immunitetini shakllantirish kabi sifatning yetakchi o'rinni egallashini hisobga olib harbiy psixologiyani o'qitishning texnologiyasi va metodologiyasining yangi avlodini yaratish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.A.Sotvoldiyev Chaqiriqqacha harbiy ta'limni tashkil etish va o'qitish metodikasi Toshkent-2010[1]
- 2.Erkaboyev.O.M. Armiya safida xizmat qilishga tayyorlash bosqichida jismoniy tarbiyaning ijtimoiy mohiyati.Toshkent-2020[2]
- 3.Yoshlarni chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorlash»o'quv dasturi 2017 y.[3]
- 4.Sh.Ubaydullayev Chaqiriqqacha harbiy ta'limni tashkil etish va o'qitish metodikasi 2014 [4]

